

סיכומי הדף - הידמי

רבי יהושע בן קרח אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - דומה לאדם שזורע ואינו קוצר. סגור דף

מסכת שבת ג - ט

דבר העניינים יש עדיפות להציל אחד בלי חילול שבת על פני אחר בחילול שבת?

תשובה. נאמר במסכת שבת דף ח ע"ב 'דקק מים ורשות הובים מתלכת בו הזורק לתוכו ד' אמות, חייב...' וכתב הרמב"ם (פ"ד הלכות שבת ה"ד): רקק מים, שהוא עובר ברה"ר ורבים מהלכין בו, אם אין בעומקו עשרה טפחים הרי הוא כרה"ר. בין שהיה רחב אפילו ד' אמות בין שלא היה ברוחבו ד' טפחים, שהרי רוב העם מדלגין עליו. ואין מהלכין בתוכו, הואיל ואין בעומקו עשרה, הרי הוא כרה"ר. ואם יש בעומקו עשרה, או יתר, הרי הוא ככרמלית כשאר הימים. והוא שיש ברחבו ארבעה טפחים או יתר על כן, שאין כרמלית פחותה מארבעה.

וכתב המש"ב (סימן שמה ס"ק מח): "והוא הדין אם היה דף מונח על הרקק ובני אדם עוברים עליה, הוי כרה"ר. וברש"י דף ק' משמע קצת דלא הוי כרה"ר אלא"כ הרבה בני אדם עוברים בתוכה. ואם הרקק עמוקה י' ורחבה ד' טפחים הוי כרמלית כמו ים (רמב"ם פ"ד). ועיין בפרמ"ג דמסתפק לומר דרק לחומרא הוי ככרמלית שלא להוציא מתוכה לרה"י, אבל מהתורה רשות היחיד הוא, ע"ל המש"ב.

מעתה א. רחובות רחבים ט"ז אמה וגם ס' רבוא עוברים בהם, אם הם מוצפים במים בטובה י' טפחים לא הוי כרה"ר אלא כרמלית וכמו ים. ולפרמ"ג אולי הוי כרה"י אם עמוקה י'. ב. אם גובה המים פחות מעשרה טפחים ובקושי מהלכים בו בני אדם לשיטת רש"י לא הוי כרה"ר ולשיטת הרמב"ם הוי כרה"ר. ג. אם רק בודדים עוברים ע"י דף וכדומה - יתכן שגם לרמב"ם הוי כרמלית משום דכתב: 'רקק מים שהוא עובר ברה"ר ורבים מהלכין בו'. וא"כ אם רק בודדים עוברים ומהלכין בו אינו כרה"ר. והנ"ל בין הרמב"ם לרש"י הוא כאשר בני אדם אינם נכנסים למים אלא מדלגים עליו.

ולכן בנידון שאלתינו, הצוות המסייע במקומות המוצפים, לא מטלטל ברשות הרבים, מאידך הצוות שיעבוד באזוורים היבשים יטלטלו ברה"ר דאורייתא.

מעתה יש לדון ולהסתפק כאשר יש אפשרות להציל אחד משני אנשים, ולהציל את אחד מהם צריך לעבור על איסור, ולהציל את השני לא צריך על שום איסור, האם יש עדיפות להציל את זה שאין איסור בהצלתו. והנה למ"ד שפקוק נפש הותרה בשבת, ודאי שאין עדיפות על הצלת אחד מהם, אך לרוב הפוסקים שפקוק נפש היא רק דחוייה כמבואר במש"ב (סימן שש"ק ס"ק לט), יתכן שיש מקום להעדיף את זה שאין איסור בהצלתו, וצ"ע.

מתוך הספר 'חוקי חמד'

החידון

איך משכח"ל שמטלטל חפץ ד"א ברה"י בלי להפסיק ופטור?

תשובה לחידון שעבר: אדם בנה סוכה, ולאחר מכן הכניס שם קדירות, שי' רבינו מנוח שהסוכה נפסלה, והשעה צ"צ ס' תרל"ט סק"ג כ' לחוש לזה לכתחילה, (ויש עוד אופנים ברמ"א ס' תר"מ ד')

דף ב

סיכום המשנה:

בין העומד בחוץ ובין העומד בפנים חייב בין על הוצאה בין על הכנסה, ואם עשה רק עקירה או הנחה פטור [בעשותה - רק כשעושה כולה]. אבל אסור, **והמשנה** מנתה ב'דרבנן' רק את הד' עקירות שהם האיסורים המביאים לידי חטאת, (ובשבועות שאמרו רק 'שתים' שהם ארבע' נקטה המשנה רק את החיובים (הוצאה והכנסה לעני' ולבע"ב)).

דף ג

הטעניו חבירו אוכלין ומשקין והוציאן לחוץ מהו?

חייב, [גופו נייה, ולכן עקירת גופו כעקירת חפץ, (משא"כ ידו דמתני')].

מה דין ידו של אדם הפשוטה לרשות אחרת?

אינה לא כרשות הרבים [כידו דעני], ולא כרשות היחיד [כידו דבעל הבית],

ולתי' א', אם הוציאה למטה מ', הרי היא ככרמלית, (ואסור להחזירה בכל מצב),

לתי' ב' וג', אינה ככרמלית רק שאם הוציאה משחשיכה, ובמזיד, קנסו שלא יחזירנה,

ולתי' ד' גם כשהוציאה בשוגג קנסו אטו מזיד,

ולתי' ה' לא אסור 'להעבירה' אלא לחצר אחרת [דאיתעבידא מחשבתו שפנה הדבר מחצרו].

דף ד

הדביק פת בתנור, האם מותר לרדותה?

אם היה מזיד, התירו לו, (ולא לאחרים [א"א חטא כדי שיזכה חברך]), **ואם** היה שוגג א"צ (ואסור) לרדותה כי לא יתחייב חטאת מאחר שזוכר באמצע.

עיוני הדף

דף ב

במקרה שהאחד עשה עקירה והנחה, האם יש איסור לשני לסייעו?

בגמ' מבואר שבשתי המקרים של הרישא, השני פטור ומותר, והקשו בתוס' דתפ"ל משום שהוא מסייעו בעבירה, דאפי' שיכל הלה לעבור בלי הראשון מ"מ אסור מדרבנן לסייעו דרק לקטן אין ב"ד מצווין להפרישו מאיסורא,

ותי' דמייירי בעני גוי, (ועי' מהר"ם), והרא"ש תי' דמותר מצד איסורי שבת, אבל אסור מצד איסור מסייע, ומבואר מדבריהם שיש איסור דרבנן לסייע לעובר עבירה, אף שהלה יכול לעבור לבד, (והוא כ"ש מהחוב מחאה), וכ"פ השו"ע ס' שמז' ס"א,

וידוע שדברי התוס' בע"ז ד' ו: סותרים אהדי עם התוס' כאן, שמשמע מדבריהם שם, שבחד עיברא דנהרא אין איסור כלל, **ובשו"ת** בנין ציון (ס' טו') כ' לחלק דמ"ש התוס' בע"ז (ו:): להתיר היכא דלא קאי בתרי עברי דנהרא, היינו באופן שמושיט האיסור להעובר עליו, טרם עשיית האיסור. אבל אם בשעה שעושה האיסור יכול להפרישו ע"י שלא יושיט לו, זה ודאי אסור מדרבנן, שאסור לסייע ידי עוברי עבירה. ולכן כתבו התוס' בשבת לאסור, שהוא בשעת העבירה. אבל (בע"ז ו:): מייירי שמושיט לידו האיסור שאין איסור בהושטה גופא, ואה"נ שאם נותן לתוך פיו ממש אפשר שאסור.

ועי' בשעה צ"צ ס' שמז' סק"ח שתמה על דברי התוס' בשבת לפי מה דאיתא בברכות י"ט ע"ב הוואה לחברו שהוא לבוש כלאים, [לפי גרסת הרמב"ם וכך פסק השו"ע יו"ד ס' ש"ג] דצריך לפשוט אפילו בשוק, ומשמע שם בגמרא דלאו תקנתא דרבנן בעלמא הוא, ואם כן הוא הדין בעניינו, הלא מחוייב למחות בידו מן התורה כדי להפרישו מאיסור, ואיך סלקא דעתך שכשמצמין לו בעל הבית את החפץ להעניי שיקח מידו ועל ידי זה הוא מחלל שבת במלאכה דאורייתא לא יהא על הבעל הבית רק איסור דרבנן, **ונהי** דלאו דלפני עור לא שייך בזה כיון שיכול העני ליטלו בעצמו, על כל פנים הלא מן התורה מחוייב למונעו מאיסורא,

ונראה ליישב, דהיכא אמרינן לענין כלאים דמחוייב למונעו, היכא שיש בידו למנוע על ידי פשיטה וכהאי גוונא, אבל באין בידו למונעו לית בזה חיוב מן התורה, והכא מייירי דאינו יכול למנועו מליטול, וקא משמע לן הרא"ש דאפילו הכי איסור דרבנן יש היכא שהוא לוקח מידו, שהוא בכלל מסייע ידי עוברי עברה. ע"כ.

אם היתה ידו של העני למעלה מ', האם היה נחשב מה שבעה"ב נותן בידו, להנחה?

נחלקו בזה הראשונים:

התוס' ד' ת. כתבו שאם ידו של עני למעלה מ' אין המניח בתוכה נחשב הנחה ברה"ה,

הרשב"א בשם איכא מרבנותא כ' - שאפי' אם ידו למעלה מ' חייב, העוקר משם ומניח שם,

הרשב"א גופיה יש לו שיטה אמצעית, שאם נושא משא ד"א ברה"ה חייב אפי' שלא הניחה למטה מ', אבל אם אחר מניח בתוך ידו למעלה מ' אינו חייב,

ובקה"י מבאר שמקור דברי התוס', דעד כאן לא אמר רבא (ט.) שמעביר חפץ ד"א ברה"ה דרך למעלה מ' חייב, היינו אם הניחו בסוף, וכמובאר שם בגמ' שאמרו 'הכא נח', ובדעת האיקא מברוותא צ"ל דס"ל כפ' ר"ח שם שפ' דרבא איירי 'שלא נח', ולכן חייב, ע"ש, ומעתה אין ראייה לשי' התוס'.

ומקור רבותיו של הרשב"א שהם למדו שמה שילפינן מממא בני קהת היינו שיש לב"א דין ר"ה, ולכן אפי' בגובה י' עדיין הוא ר"ה, וע"ש שפלפל בדבריהם.

דף ג

מה הטעם שי'דו לא ניח'?

רש"י פ' כפשוטו שכיון שי'דו לא מונחת ע"ג הקרקע לכן היא לא נחשבת כמונח, והבינו הראשונים (דלא כהתוס') שכוונת רש"י דמיירי היכא שי'דו פשוטה לרשות אחרת, שאז היא נחשבת כמונחת שם, אבל באותו רשות ודאי שאין הבדל בין ידו לגופו, (וכ"פ הרמב"ם להדיא),

והוסף רש"י דלא גרסי' ידו בתר גופו גרידא דא"ת לגרוס כן,

והרשב"א כ' שיש צורך בגירסא זו היכא שי'דו אינה גבוהה מן הרץ ג' טפחים, שאז היא נחשבת מונחת במקום שהיא, קמ"ל שי'דו בתר גופו גרידא, וגם בכה"ג אינה נחשבת מונחת, **ונראה** שלרש"י באמת יהיה הדין שאפי' שי'דו אינה גבוהה מן הארץ ג"ט, שהיא תהיה חשובה כמונחת במקום שהיא, ויהיה בזה מחלוקת בין רש"י להרשב"א.

מתי קנסו שלא להחזיר את היד שהוציאו לרה"ה מלאה?

הנה בגמ' הביאה ע"ז סתירה בין הבריות, ומת' דמשחשיכה שעשה איסור קנסו, ואילו מבעו"י שלא עשה איסור לא קנסו, ופריך דאיפכא' מסתברא, דבעו"י שלא אתי ליד חוב חטאת יקנסו, משא"כ משחשיכה שיכול לבוא ליד איסור תורה אין לקנסו, וקאמר דמזה שלא אמרו כן מוכח שמי שהדביק פת בתנור לא התירו לו לרדותה קודם שיבוא ליד חוב,

והנה להלכה נפסק להלן שהתירו לו לרדות את הפת מן התנור, וא"כ צריך להיות שסברת הא'יפכא' נכונה, ולפ"ז יהיה הדין שאם הוציא את ידו מבעו"י, יהיה אסור להחזירה, ואילו אם הוציאה משחשיכה יהיה מותר לו להחזירה, **וכ"פ** באמת הרא"ש והטור,

אכן ברש"י מבואר שלפי מסקנת הגמ' א"א כלל לפוט את דברי רב ביבי מהכא לא לאיסור ולא להיתר, דהכא הוא חשש בעלמא שמא ישליך הפירות, משא"כ בהדביק פת בתנור הר"ז ודאי שאם לא ירדה שיבוא ליד איסור, ע"ש, **וא"כ** גם למאי דקיימ"ל שהתירו לו לרדותה, עדיין יש לומר שהת' של הגמ' קיים שאם הוציא ידו משחשיכה קנסו, וכשהוציאה מבעו"י לא קנסו, וכך למד הר"ן ברמב"ם, **וכ"פ** השו"ע ס' שמח' בסתם, ואח"כ הביא בשם י"א את שי' הרא"ש הנ"ל.

האם מותר לכתחילה להוציא ידו לרה"ה למעלה מי?

התוס' ד' ג: ס"ל שמותר, ויתרא מזאת כתבו שאפי' הוציא ידו למטה מ' יכול להחזירה דרך למעלה מ', וכ"מ בגמ' דאמרו דאם הוציאה למעלה מ' לא עבד איסורא,

הרשב"א אסור וס"ל דגזרין שמא יוציאנה למטה מ', וכן הביא הביה"ל ס' שמח', ולפ"ז מה שאמרו בגמ' דלמעלה מ' לא קעביד איסורא, היינו שאין כאן איסור שיכול להביאו ליד איסור חטאת ולכן לא גזרו עליו,

דף ד

האם מותר לחלל שבת כדי להציל את בתו שנתפסה לשמד?

הנה בסוגיין אמרו שאין אומרים לאדם חטא כדי שיזכה חרד, אכן הקשו ע"ז התוס' דבעירובין לב: מבואר שמותר לו לחבר לתרום פירות שלא מן המוקף, כדי שלא יכשל הע"ה ויאכלם כשהם טבל, ומבואר שמותר לעשות איסור כדי שהשני לא יכשל באיסור,

ותי' בזה ב' תירוצים:

א' התם בעירובין שאני שהאיסור בא לע"ה ע"י החבר, ומש"ה מותר לו לעבור איסור קטן כדי להצילו מן האיסור הזה, וכ"כ הרשב"א,

אכן ע"ז הקשו התוס' דבב"ב יג. איתא חצי עבד וחצי בן חורין כופין את רבו שישחרר את עבדו, (אף שיש בזה איסור) כדי שיוכל לקיים מצות פו"ד, **ות'** דמצוה רבה כמו פו"ד שאני,

(והרשב"א תי' דכיון שהוא חצי ב"ח, אין כבר איסור לשחרר אותו, דא"א לקיים בו את הדין, דלעולם בהם תעבדו, **ועי'** קצות ס' קע"א סק"ד, **ועי'** קה"ס י' ג)

ב' דדוקא בסוגיין שפשע המדביק, לכן אין לחטוא כדי להצילו מן האיסור, אבל בעלמא מותר,

ולפ"ז כתב הב"י בס"ס שו' שלענין בתו שנתפסה לשמד, לפי התי' הא', אסור לחלל עליה שבת, וכ"פ הרשב"א בתשובה, אכן לפי התי' דמצוה רבה שאני, או לפי התי' דדוקא אם פשע אסור, ודאי שמותר לחלל עליה שבת, וכ"פ בשו"ע שם,

ויל"ע אם נתפסה לשמד מרצונה, האם נפסוק רק כהתי' דמצוה רבה שאני, (כי לפי התי' הב', בכה"ג אין היתר לחלל שבת), **ועי'** במ"ב שם סקנ"ו, שהכריע שבכה"ג

האיך מתקיימת הנחה ועקירה כשמניח \ נוטל העני ב\מידו של בעה"ב, או הפוך, הרי אין כאן דע"ד?

- לקח ונטל בטרסקל, ובר"ה מיירי שהטרסקל למטה מ', (דלא"ה הרי הוא כרה"י לריב"י),

- שלשל ידו למטה מג' [כמונח על הקרקע], (בשוחה, בגומא, גנס)

- ידו של אדם חושבה כד' על ד', (אפי' שלא חשב להניח שם)

הזורק מרה"י לרה"י ור"ה באמצע - **לר"ע** חייב, ולחכמים פטור. **ויש** ב' אופנים לבאר מחלוקתם:

א': למטה מ', ונחלקו אי קלוטה כמי שהונחה, **אבל** למעלה מ' ד"ה פטור, דלא לומדים 'זורק' מ'מושיט', (**ולפ"ז** מבואר דלר"ע לא בעינן הנחה ע"ג מקום ד'),

ב': למעלה מ', ונחלקו אי לומדים 'זורק' מ'מושיט', **אבל** למטה מ' דכו"ע קלוטה כמי שהונחה, (**ולפ"ז** לכו"ע לא בעינן הנחה ע"ג מקום ד').

זרק ד"א ברה"ה, ונה על גבי נופו של אילן כל שהוא, לרבי חייב [דשדי נופו בתר העיקר, והוי כמקום ד'], לחכמים פטור [ל"א שדי נופו],

זרק מרה"ה לרה"ה ורה"י **מקורה** באמצע, לרבי חייב שתים, [ביתא כמאן דמליא לחכמים פטור],

זרק אחד חפץ והשני עמד במקומו וקבלו - הראשון חייב, ואם עקר השני ממקומו וקבלו, הראשון פטור, וספק אם הראשון רץ לקבלו אם חייב או לא.

דף ה

הכנים ידו לתוך חצר חבירו, אם קיבל מי גשמים והוציאן פטור, אם קלט מקצת מים שבתוך גומא, והוציאן חייב, דמים ע"ג מים הוי הנחה, (אבל אם קלטן מע"ג כותל משופע, פטור, [דלא נחשבים מונחים על הכותל].

היה קורא בספר על איסקופת כרמלית ונתגלגל מקצת הספר מידו - גוללו אצלו, **אבל** אם נתגלגל מרה"י לרה"ה אם לא הגיע לי' טפחים - גוללו אצלו, משהגיע לי' טפחים, ומונח על כותל משופע, - הופכו על הכתב, ואסור להחזירו [דגזרו אטו אם כולו לרה"ה],

דברים המונחים באופן מיוחד, אי נחשבים כ'מונח'?

- אגוז על גבי מים - לא הוי הנחה,

- אגוז בכלי, וכלי צף על גבי מים, הוי ספק,

- שמן שצף על גבי יין - מחלוקת, לת"ק לא הוי הנחה, לריב"נ הוי הנחה. (ומח' לענין תרומה),

איזה עמידה נחשבת כהנחה, (לפטור תוך ד"א ולחייב חוץ לד"א), ואיזה לא?

עמידה לפוש נחשב 'הנחה' (של החפץ המונח עליו), עמידה לכתף לא נחשב 'הנחה', (וכ"ז בין לקולא בין לחומרא), **ואם** עקר חפץ בבית שלא ע"ד להוציאו, לא נחשב עקירה, (אפי' אם הוציאו בסוף, כשלא עמד לפוש בנתיים).

המוציא מרה"י לרה"ה דרך מקום פטור, לת"ק חייב, [מהלך לאו כעומד, וכן מצינו במוציא לרה"ה דרך צידו ר"ה (שמתחפפים שם) שחייב] לבן עזאי פטור [מהלך כעומד]

מה הם הארבע רשויות לשבת?

רשות היחיד: גומא או גדר דע"ד בעומק י', וב' מחיצות לא הוי רה"י אפי' מה"ת, ודלא כר"י, ומידתו דע"ד על גובה י', אבל הרשות עולה עד לרקיע,

רשות הרבים: סרטיא, פלטיא, מבואות המפולשים, מדבר בזמן שישאר שם, אבל רבים לא מבטלי מחיצת פסי הביארות ודלא כר"י, והרשות עולה עד י', (ולמעלה מזה הוי מקום פטור),

כרמלית: ים, בקעה, (חוץ מאם יש לה מחיצות שיש לה דין קרפף, (יותר מב"ס) שהוא רה"י רק מה"ת, [מחוסרת דיוורין]), מדבר בזה"ז, קרן זווית הסמוכה לרה"ה, [לא ניחא תשמישיה], וכן איצטבא שלפני העמודים, **וי"א** אף בין העמודים, [דאי"ז הילוך לרבים להדיא], ומידתו דע"ד, (כרה"י) וגבוה עד י' (כר"ה),

מקום פטור: איסקופה שלפני הבית, (ודוקא שאין לו דע"ד), **ולאחרים** תלוי: אם האסקופה היא במבוי שחציו מקורה, (ואין ד"ט לקורה), **או** שיש אסקופה לבית ולה ב' קורות שכ"א פחותה מד"ט, ובניהם פחות מג"ט, **אזי**: פתח פתוח - ככפנים, פתח נעול - כלחורץ.

איסקופה גבוהה י' ורחבה ד' - אפי' שהיא ברה"י אסור לכתף עליו, [גזירה משום תל

ברשות הרבים].

חצרות של רבים \ מבואות שאינן מפולשין: עירבו - מותרין, לא עירבו - אסורים.

מה הם האיסורים?

מרה"י לר"ה או הפוך, חייב (קרבן \ מיתה), על ההוצאה ועל ההכנסה, **ומכרמלית** לר"ה או לר"ה פטור אבל אסור, **ובמקום פטור** (איסופה שגבוה ג' ואין דע"ד), מרה"י לשם או מרה"ה לשם מותר, אבל אסור שאדם שלישי יעבירו דרכו מרה"י לר"ה, וכ"ש שהוא עצמו יעביר.

דף ז

לבינה גבוה ג"ט זקופה ברשות הרבים, וזרק וטח בפניה - חייב, על גבה - פטור, [מקום פטור]

ובההיזמי והיגי וכן בצואה, י"א דלא בעי גבוה ג"ט, [בין כך לא דרסי רבים] וי"א דבעינן,

מקום בית שהיא גם כרמלית וגם רה"י.

בית שאין תוכו עשרה, וקריו משלימו לי', **על גגו** - מותר לטלטל בכולו, [רה"י] **בתוכו** - אין מטלטלין בו אלא בד"א, [כרמלית], אא"כ חקק באמצעיתו דע"ד, שאז מותר לטלטל בכולו [חורי רה"י כרה"י]

מה הדין חורי רשות הרבים?

לאביי: כר"ה, חוץ מקרן זוית דלא ניהא תשמישיה לא הוי ר"ה, **לרבא** לאו כר"ה,

הזורק ד"א בכותל, **אם** נחה (דבילה שמינה, (ובחור, לר"מ הוי רה"י [חוקקים] (וחכמים חולקים)), למעלה מ' - פטור. [מקום פטור], **ואם** נחה (בדבילה שמינה \ בחור (למ"ד דהוי כר"ה)), למטה מ' טפחים - חייב.

דף ח

שי' ר' חסדא דברה"י לא בעינן הנחה ע"ג מקום דע"ד, **ולכן** אם זרק חפץ מרה"ע ג' נופו של אילן העומד ברה"י, אף שאין בעיקרו דע"ד, לרבי חייב [שדי נופו בתר העיקר, הוי האילן רה"י, ולחכמים פטור [ל"א שדי נופו ולא הוי האילן רה"י]. (רש"י ב', ופי' הא' כתבנו לעיל ד' ד.).

מתי ולמה פטורים על העברת כוורת בר"ה?

לאביי: אם יש לה תורת רה"י, (גבוה י' ורחב ו' בעיגול), [אין חייבים אלא על העברת 'חפצים' ולא 'רשויות'], **לרבא:** אם כשהיא נחה, יש ממנה קרומיות למעלה מ' פטור, (אפי' שאינה רה"י) [דלא נחה כולה בר"ה], **ועד"ז** אם כפאה על פיה אמרי' לבוד על המחיצות, ולכן אפי' אם גבוהות רק ז' ומחצה, כשהיא נחה, יש חלק ממנה למעלה, מ' ופטור, **ורב אשי** חולק [ל"א לבוד על מחיצות העשויות לתוכן].

פעמים שגם עמוד ט' יכול להיחשב בר"ה.

עמוד תשעה (אף שאין בו דע"ד), בר"ה, וזרק ונח על גביו, חייב, [רבים מכתפים עליו, הוי ר"ה], **וגומא** כזה, לר"ה הוי ר"ה, [תשמיש ע"י הדחק, שמייה תשמיש], ורבא חולק, **אבל** לכו"ע הילוק ע"י הדחק שמייה הילוק, ולכן רקק מים שרבים מהלכים שם בדוחק הוי ר"ה.

אין כרמלית בכלים.

קופה ברשות הרבים גבוהה עשרה ורחבה ארבעה - מוצאים ולא מכניסים לתוכה, [רה"י] פחות מכן - מוצאים ומכניסים, [ואינה כרמלית, דאין כרמלית בכלים].

מה נחשב עקירה?

אם כשהרים קצה א', היה קצה הב' על הרצפה פטור, [אין עקירה אא"כ עקר כל החפץ ממקומו].

מתי מעביר ד"א דרך מקום פטור וחייב?

המעביר חפץ ד"א בר"ה, אף על פי שהעבירו למעלה מ' חייב? [לא נח למעלה מ']

עיוני הדף

אין לחלל באיסור דאורייתא אלא באיסור דרבנן, כי דרבנן אפשר לסמוך על הת' דמצוה רבה שאני, (ודלא כהמ"א שאסר לחלל אפי' באיסור דרבנן, כי הוא פסק עיקר כהתי"ב),

והנה הרמ"א פסק בס' שכח"ס, שאם רוצים לאנוס אדם אפי' לעבור עבירה גדולה, אין לחלל את השבת כדי להצילו, **וחקשו** האחרונים דלכאורה סותר הוא את פסק השו"ע הנ"ל,

הב"ח תי' דשאני התם שיעבור באונס, ואונס אינו עבירה ורחמנא פטריה, לכן אין לחלל שבת עליו, משא"כ כאן חיישינן שבסוף תעבור מרצונה, **המ"א והס"ז תי'**, דאשני התם דהוי רק פעם אחת, וא"כ אין כדאי לחלל שבת ע"ז כי גם חילול שבת הוא כע"ז, ואין כאן איסורא זוטא נגד איסורא רבה, משא"כ כאן שהיא תשתמד לעולם הוי באמת בגדר 'איסורא רבה', והחילול שבת לעומת זה הוא איסורא זוטא, וחייבים להצילה, וכ"כ המ"ב סקנ"ח.

מאיזה טעם בעינן עקירה והנחה ע"ג מקום דע"ד?

רש"י פי' דפחות מד' אינו מקום חשוב,

תוס' ד' ד. כ' שמסתמא החפצים מונחים במקום ד"א כוך היה במשכן, ומשם למדנו לכל העקירות, וע"ש עוד,

רמב"ם בפהמ"ש כ' שממקום שהוא פחות מד' הרי הוא עומדס להינטל ולא אי"ז מקומו,

רשב"א מפרש שכיון שהוא עלול ליפול אי"ז מקומו הקבוע,

רמב"ן כותב שהוא הלכה למשה מסיני,

דף ה

האם מותר להחליף ברשויות דרבנן?

הנה בגמ' מבואר שלפי חכמים החולקים על בן עזאי, אסור מה"ת להוציא חפץ מרה"י לר"ה דרך מקום פטור אם אינו עומד שם לפוש, ואם עומד שם לפוש מבואר בגמ' (דף ח.) שהוא אסור מדרבנן גזירה שמא יוציא להדיא, וכ"פ שו"ע ס' שמו',

ולענין אי גזרינן האי גזירה גם במוציא מרה"י לכרמלית, או דהוי גזירה לגזירה, עי' בעירובין פז. שנחלקו בזה ב' תירוצים בגמ', דתניא בברייתא שם אמת המים העוברת בין החלונות, פחות משלשה - משלשל דלי וממלא, שלשה - אין משלשל דלי וממלא. ומוקי לה בגמ' דהיינו שאגפיה של האמה הם פחות משלושה ומותר להחליף ע"י להעביר את המים מן האמה שהיא כרמלית לבית שהיא רה"י, ומקשה מדברי ריו"ח שאסור להחליף דרך מקום פטור, ומת' דשאני התם דהוו רשויות מדרבנן ולא גזרינן שמא יעביר,

ומייתי שם שזעירי אמר להדיא בדעת ריו"ח שאפי' ברשויות דרבנן גזרינן, ולכן מוקי לה רבינא, באמת המים שיש מחיצות קטנות, מב' צדדיה, וע"ז אמר שאם אינן רחבים ג"ט, הרי הם לבוד ויש כאן מחיתה ומש"ה מותר למלאות ממנה לרה"י, **הרי** שנחלקו בגמ' האם מותר להחליף דרך מקום פטור בין רה"י לכרמלית, ונחלקו הראשונים איך לפסוק להלכה,

שי' הרא"ש לפוסק כרבינא וזעירי שגם בכרמלית גזרו,

שי' הרמב"ם והרי"ף, דקיימ"ל דרב דימי שמותר, והשו"ע בס' שמו' ס"א הביא את ב' הדעות, ודעת הרמב"ם בשם 'ויש', ומשמע דכן הכריע, אכן ברמ"א ס' שעב' מבואר וחדא שהכריע כהרא"ש.

ונ"מ לדידן אם מותר להעביר מרה"י לר"ה שלנו (אם ננקוט שאין לנו ר"ה היום), **אכן** עי' בביה"ל, שנחלקו הראשונים אי יש מקום פטור בכרמלית או דאמרי' מצא מין את מינו וחוזר וניעור, ולפי' שיטה זו כ' שע"כ צ"ל, שמיידי הכא שהמקום פטור היה גבוה יותר עשרה, ואין הכרמלית תופס באויר שלמעלה מעשרה, ע"ש.

דף ו

מה נקרא ר"ה?

כידוע שנחלקו הראשונים אי סגי ברוחב ט"ז אמה כדי לשווי ר"ה, או דבעינן גם שיהי שישים ריבוא עוברים שם,

דשי' הרמב"ם והר"ת והרשב"א והריטב"א ועוד, דסגי בט"ז אמה, ולא בעינן ס' ריבוא, דלא ילפינן ממשכן אלא צורת ר"ה, ולא למספר העוברים שם, **אכן** שי' רש"י בעירובין [דף ו' ודף כ"ט] וסמ"ג וסמ"ק ועוד, ס"ל דבעינן שיהיה ס' ריבוא עוברים שם **(והשו"ע** כ' שעוברים שם 'בכל יום', **והמ"ב** כ' שלא כן בשום מקום),

ובדעת שו"ע ס' שמה' נראה לכאורה דס"ל כד' הרמב"ם מאחר שהביא אותו בסתם ואת שי' רש"י בשם י"א,

אכן המ"א כ' דמכה דוכתי מוכח דהשו"ע סבר כשי' רש"י, (שכן בב"י כ' שכן היא דעת רוב הראשונים, אכן הביה"ל הראה שגם בשי' הרמב"ם קיימי הרבה ראשונים, וכנ"ל),

והוכחתו ממה שפסק בסימן ש"ג בס"ח שם, ללמוד זכות לנשים היוצאות היום לר"ה עם תכשיטים אף שחז"ל גזרו זאת, דילמא שלפא ומחויא, וע"ז כ' שכיון שאין לנו ר"ה היום יש ללמוד עליהם זכות, אכן יש לדחות רא"י זו, דהתם שאמי שהוא רק כדי ללמוד זכות לנשים אבל לעולם עיקר ההלכה שיש לנו היום ר"ה,

ובאמת שכן יש רא"י מסי' רנ"ב שסתם המחבר דלא יצא החיט במחטו סמוך לחשיכה בע"ש, **וכתב** המ"א דלדידן דל"ל ר"ה שרי, ומשמע שהשו"ע סבר שיש לנו ר"ה,

וכן בסי' ש"ה כתב המחבר כל הדברים שאסורה הבהמה לצאת בהם לר"ה, ומשמע שזה נ"מ גם להיום, משום שיש לנו ר"ה, דהא כתב שם המ"א דלכרמלית שרי, דכל שבחבירו פטור אבל אסור בבהמה מותר ע"ש, וע"ע ס' שצב', דכן משמע גם בשו"ע,

[אכן האור לציון ח"א ס' ל' כ' דדעת השו"ע שבכל מילי דרבנן לסמוך להקל שאין

מה אסור לעשות לפני מנחה גדולה?

לל"ק: להסתפר תספורת מיוחדת, לרחוץ ממש, לעבוד העורות, לאכול סעודה גדולה, לגמל דין [שמא יקרה תקלה חדשה].

לל"ב: להסתפר רגיל, להזיע במרחץ, לעיין בעורות, לאכול סעודה קטנה, לתחילת דין, [שמא ימשך]

ובכ"ז אם התחילו - אין מפסיקין, אבל לפני מנחה קטנה אפי' התחיל לאכול מפסיק, לריב"ל.

מאימתי התחלת הדברים הנ"ל?

תספורת: משיניח מעפרות של ספרין על ברכיו.

מרחץ: משיערה מעפרתו הימנו.

בורסקי: משיקשור בין כתיפיו.

אכילה: לבני א"י משיטול ידיו, לבני בבל משיטיר חגורה, (אבל לתפילת ערבית - למ"ד חובה - אפי' התיר חגורתו, מפסיק [שכחיו שכרות])

לדין: לדיון הראשון משנתעטף, ואם כבר דן משפתחו הבע"ד בטענות.

דף ח

האם ברה"י בעיני הנחה ועקירה ע"ג מקום דע"ד?

יש בזה מעין סתירה בזה, **דבסוגיא** בד' ה. משמע שגם ברה"י בעיני דע"ד דהא כשמתרץ על המשנה דמיירי שהניח ע"ג טרסקל, קאמר דהתינח דברה", אבל הבר"ה וכו', ומשמע דלפני כן כשהקשו והא בעיני דע"ד הקשו גם על רה"י, ומאידך אמר ר"ח בד' ח. שאם נעץ קנה ברה"י זורק ונח ע"ג חייב אף שאין דע"ד, ויש בזה כמה מהלכים בראשונים:

התוס' ד: כתבו דאכן יש כאן פלוגתא בין סתמא דהש"ס ד' ה. לר"ח בד' ח. **הרשב"א** מצדד לומר שכל מה שאמרו בד' ה. **הניחא ברה"י** וכו' הוא רק לרווחא דמילתא, דאפי' את"ל שיש דין דע"ד ברה"י, ניחא שהטרסקל יש בו דע"ד, אבל לעולם הדין כר"ח דלא בעיני דע"ד, ושוב הביא דמסוגיא דעירובין צט. מבואר שכן בעיני דע"ד גם ברה"י, ולכן מחלקת הרשב"א בין עקירה שבעיני בה דע"ד, להנחה שלא בעיני (ע"ד שמחלקת הגמ' כן בד' ד:), וכ"כ המ"מ בד' הרמב"ם, **הר"ן תי'** דיש לחלק בין הנחה בין ר"ה עצמו כההיא דר"ח שקנה נעוץ ומחובר לרה"י, דבזה לא בעיני דע"ד, (והוי כעין שדי נופו בתר עיקרו), לבין אם הונח על דבר הנמצא ברה"י שבזה בעיני דע"ד, ועפ"ז הוא מיישב את ב' הסוגיות, **(ועפ"ז כ' הקה"י ס' ד' ליישב ש' הרמב"ם, דמצד אחד פסק כר"ח, ומצד שני כ' שאם זרק דבר מרה"י לרה"י דרך ר"ה ונח ע"ג מהשוא הסמוך לקרקע פחות מג', חייב, ומשמע דאי לאו שנח סמוך לקרקע לא היה נחשב הנחה כשנח ע"ג משהוא, וחזינו א"כ דגם ברה"י בעיני מקום דע"ד, ולהנ"ל ניחא ודו"ק),**

דף ט

האם עובי הכתלים מצטרפים לשיעור רה"י?

נחלקו בזה רש"י ותוס' בד' ח. בסוגיא דזרק כוורת לרה"י דפטור, ופרש"י מפני הכוורת הי' עצמה רה"י ולא מצינו שיהיו חייבים אלא על העברת חפצים, ולא על העברת רשויות,

וכ' רש"י שמה שנקט אביי כוורת רחבה ט', הוא לאו דווקא, דגם חמש וג' חמושין סגי, דבזה סגי לרבע בו ריבעו של דע"ד, (דכל אמה בריבוע היא אמה ותרי חומשין באלכסון), והיינו משום שסבר רש"י שגם המציחות של הכוונת מצטרפות להשלים השיעור,

אכן התוס' כ' בשם ר"ח שמחיצות לא משלימות את השיעור, מטעם דאי בעי ראויים הם להניח עליהם דבר, (ועי' בחי' הגר"ח מ"כ ליישב דעת רש"י), **ולכן** בעיני ו' טפחים ממש ושפיר דק באמורא במה שנקט ו' טפחים, והטעם שפטור פי' דהיינו מפני שהוא כמעביר מרה"י לרה"י דרך ר"ה,

עמוד וגומא ט' שריבים מכתפים \ משתמשים עליו, מה פרטי הדינים?

יש בזה ב' מחלוקות בראשונים

ש' רש"י שאפי' אינו רחב דע"ד חייב אם הניח דבר שם, ואף שבעלמא בעיני הנחה ע"ג מקום דע"ד, (וכן הקשה התוס' רי"ד על רש"י), שאני הכא שכיין שריבים משתמשים בו הרי שהריבים החשיבו את המקום הזה למקום הנחה, כ"כ הר"ן והרשב"א בד' רש"י, וכ"ה המ"ב ס' שמה' סקל"ד, **וכ"פ** השו"ע שם ס"י, **ש' הראב"ד** שרק אם רחב דע"ד, דהא בעיני הנחה ע"ג מקום דע"ד,

עוד נחלקו דש' הרא"ש שט' לאו דווקא, וה"ה עד י', נחשב ר"ה, **אכן ש' הרמב"ם** שט' הוא בדווקא, אבל יותר מט' כל שהוא אינו כבר בדין ר"ה אלא בדין כרמלית, **והשו"ע** שם הביא את דעת הרמב"ם בסתם, (וכן הכריע המ"ב סקל"ו), ודעת הראש בשם י"א,

ניתן לקבל את הסיכומים ישר לדואר אלקטרוני, ולכך יש לשלוח מייל לדואר: sikum7daf@gmail.com
כמו כן החפץ להנציח את העלון לעילוי נשמת או לרפואה שלימה או לכל הצלחה, יפנה למספר 0542368882